

KOREA ADABIYOTI VA TARIXI

Sodiqova Charos

Kimyo International University in Tashkent Koreys tili filologiya 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Har bir xalq o'z adabiyoti bilan faxrlanadi. Adabiyot tarix demakdir. Unda usha davr urf odati va an'analari aks etgan bo'ladi. Maqolamizda korea xalqi adabiyoti va uning tarixini o'rganamiz.

Adabiyot insoniyat tarixida juda muhim o'rin tutadi. Koreys xalqi og'ir ahvolga tushib qolganidan so'ng, ularning barchasi kundalik hayoti bilan bog'liq amaliy ishlarga to'liq berilib ketgan. Bunday sharoitda odamlarning o'sha hayotdan tashqarida mavjud bo'lgan, narsa haqida ya'ni, adabiyot haqida o'ylashlari qiyin bir masala edi. O'sha vaqtlarda insonlar faqatgina o'z ehtiyojlari haqida o'ylashgan. Diniy qarashlar keyinchalik adabiyot shakillanishiga turtki bo'ldi.

Xanmundagi she'riyat bilan bir qatorda idu usulida yozilgan koreys tilidagi she'riyat ham mavjud bo'lgan. Ona tilidagi koreys she'riyati xalq laparlari va qo'shiqlari zaminida vujudga kelgan. Ilk koreys yodgorliklari Koreya yarimorolida yashagan qabilalarda mazkur ijodning rang-barang bo'lganini tasdiqlaydi.

Ular qo'shiqchilik san'ati Koreya jamiyatining hayotida davlat vujudga kelishidan oldingi davrda va o'tish davridagina emas, balki rivojlangan adabiyatga ega bo'lgan kuchli markazlashgan byurokratik davlat mavjud bo'lgan Koryo sulolasi hukmronligi boshlangunga qadar ham ulkan rol o'ynaganidan dalolat beradi.

Ona tilidagi she'riyat mehnat jarayoniga yo'ldosh bo'lgan, u barcha an'anaviy bayramlarning ajralmas qismi sanalgan, kasalliklar va tabiiy ofatlar davrida turli marosimlarda undan foydalanilgan. Uning mazkur roli ona tilidagi she'riyat haqida adabiy fakt sifatida so'z yuritish mumkin bo'lgan zamonlarda ham saqlanib qolgan (masalan, "Uch davlat davridan qolgan voqealar" dan o'rin olgan voqeada davlatdan xavf-xatarni qaytarish haqidagi o'tinchda xyangadan foydalanish). U yozma shakl kasb etganidan keyingina adabiy hodisaga aylangan. Ona tilidagi she'riyat – xyanga ("Qadrdon makon qo'shiqlari") yoki Senen nore yoki Sanvega

("Sharq qo'shiqlari"). Bu atama muayyan tipdagi she'riy asarlar-o'n misrali xyangani ifodalash uchun ishlatiladi. Xyanga VIII–X asrlarga mansub hodisa hisoblanadi. Xyanga matnlari bizgacha "Kyunyonning ko'rgan-kechirganlari" asarida (o'n bir xyanga) va "Uch davlat davridan qolgan voqealar" da (o'n to'rt xyanga) yetib kelgan.

Klassik Korea adabiyotini dunyo tan olgan. Kores adabiyotining ilk namunalaridan bizga juda kichik parchalar yetib kelgan holos. Koreys adabiyotining yuzaga kelishi ilk yozuv paydo bo'lgan davrlarga borib taqaladi. Kogoryo davlati asoschisi Tomnyon Chumon haqida rivoyatlar, Choson davlati asoschisi Tangum Vangom haqidagi rivoyatlar kores adabiyotining salmoqli durdonalaridandir.

Koreys adabiyotida mifalogik qahramonlar juda ko'p bo'lgan. Ular davlat hukumdorlarini ilohiylashtirib ifodalashgan.

Koreys adabiyoti Koreyada koreys yozuvchilari tomonidan yaratilgan adabiyotlar majmuasidir. Tarixning ko'p qismida u xitoy va koreys tillarida birinchi bo'lib, qadimgi yozuv transkripsiya tizimlaridan foydalangan holda va nihoyat koreys yozuvidan foydalangan holda

yoʻzilgan. U odatda klassik va zamonaviy davrlarga boʻlinadi, garchi bu farq baʼzan noaniq boʻlsa ham. Xanmun xitoycha belgilar bilan koreys tiliga uning qadr-qimmatini berishga harakat qilganlar oʻrtasida har doim keskinlik boʻlgan. Natijada, haqiqiy koreys adabiyoti deb hisoblanishi kerak boʻlgan munozaralar paydo boʻldi. 1910-yildan 1945-yilgacha Yaponiya istilosi ostida baʼzi koreys olimlari til va adabiyotda sof koreys tilini tiklashga harakat qilishdi. Ular begona narsalarni olib tashlashga umid qilishdi. Ozodlikdan keyin boshqalar xitoycha belgilarda yoʻzilgan asarlarni hisobga olmay, koreyslarning asl ruhi nima ekanligiga eʼtibor qaratishga harakat qilishdi. Bugungi kunda koreys adabiyoti merosining bir qismi sifatida xitoycha belgilar va hanguldagi asarlarning ikkala turini ham qabul qilish boʻyicha umumiy kelishuv mavjud. Bundan tashqari, koreys adabiyoti dastlab ogʻzaki shaklda, baʼzan esa yoki hangul kabi aralash shaklda yoʻzilganidan beri ilk davr anʼanaviy ogʻzaki adabiyoti boʻyicha qiziqarli tadqiqotlar olib borilmoqda. Koreys adabiyoti oʻzidan keng manaviy meros qoldirgan boʻlib, bugungi kunda koreya kinolarida ham adabiyot va undagi mifalogik qahramonlar obrazlaridan foydalaniladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/download/24400/16012/23291>
2. <https://researchedu.org/index.php/goldenbrain/article/view/4336/5655>
3. <https://ilmiybaza.uz/document/klassik-koreys-adabiyoti-namunalari/>